

גיליון מס' 11

שבת ט' – ט"ו

י"ט – כ"ה אדר, שבוע פרשת ויקהל פקודי, תש"פ

שיכור – תפילה, ברכת כהנים, ברכות, ובפורים

(שבת ט ע"ב – י ע"א)

הגמרא דנה בשאלה האם יש להפסיק את הסעודה על מנת להתפלל מחשש שמא ישתכר ולא יתפלל לבסוף.

נעניין בהקשר זה בכל הקשור לתפילות, אמירת קריאת שמע וברכת המזון של מי שהוא שיכור. מאחר שאנו קרובים לפורים נעניין בחובה או הפטור של שיכור ממצוות אלו בימי הפורים.

שיכור – תפילה, ברכת כהנים, ברכות

שבת ט ע"ב – י ע"א

משנה. לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל, לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין. ואם התחילו – אין מפסיקין.

...ומאימתי התחלת אכילה? רב אמר: משיטול ידיו. ורבי חנינא אמר: משיתיר חגורה. ולא פליגי. הא – לן, והא – להו. אמר אביי הני חברין בבליאי, למאן דאמר תפלת ערבית רשות, כיון דשרא ליה המייניה – לא מטרחינן ליה. ולמאן דאמר חובה – מטרחינן ליה? והא תפלת מנחה, דלכולי עלמא חובה היא, ותנן אם התחילו אין מפסיקין, ואמר רבי חנינא: משיתיר חגורו! התם לא שכיחא שכרות, הכא – שכיחא שכרות. אי נמי: במנחה כיון דקביעא לה זימנא – מירתת ולא אתי למפשע, ערבית כיון דכולא ליליא זמן ערבית – לא מירתת ואתי למפשע.

רש"י

לא שכיחא שכרות – אין דרך להשתכר מבעוד יום, לפיכך גומר ויתפלל, אבל בלילה עשוי להשתכר בסעודתו.

בשעת מנחה לא מצוי שכרות, מאחר ולא מקובל להשתכר במשך שעות היום, ולכן מי שהתחיל בסעודה אינו מפסיק כדי להתפלל. אבל בשעת ערבית שהיא בשעת לילה, מצוי שכרות והחשש הוא שאדם עלול להשתכר בעת הסעודה והדבר יגרום לכך שהוא יתפלל. לכן ע"פ הדעה שתפילת ערבית חובה מטריחים אותו להפסיק ולהתפלל.

נחבר לגמרא זו מקורות נוספים בהם מתקיים דיון האם שיכור רשאי להתפלל, לברך ולקרוא קריאת שמע.

ברכות לא ע"א-ע"ב

אמר רב המנונא: כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה: ... "ויחשבה עלי לשיכורה" (שמואל א א, יג) - מכאן ששכור אסור להתפלל... "אל תתן את אמתך לפני בת בליעל" (שם טז) - אמר רבי אלעזר: מכאן לשכור שמתפלל כאלו עובד עבודה זרה; כתיב הכא: "לפני בת בליעל", וכתיב התם: "יצאו אנשים בני בליעל מקרבך" (דברים יג, יד). מה להלן עבודה זרה, אף כאן עבודה זרה.

ירושלמי תרומות א, ד

אבא בר רב הונא אמר: שתוי אל יתפלל, ואם התפלל תפילתו תחנונים. שיכור אל יתפלל, ואם התפלל תפילתו גידופין. איזו שתוי? כל ששתה רביעית. שיכור ששתה יותר. תמן אמרי: כל שאינו יכול לדבר לפני המלך. רבי זעירא בעי קומי רבי איסי: שיכור מהו שיברך? אמר ליה: "ואכלת ושבעת וברכת" (דברים ח, י) ואפילו מדומדם. לא צורכה דלא. מהו שיקרא שמע?

פני משה שם

שיכור מהו שיברך. ברכות המזון: ואפי' מדומדם. שהוא מבוסס ושיכור ד"ושבעת" כתיב אף על פי שאתה שבע ושתוי ביותר וברכת: לא צורכה דלא מהו שיקרא שמע. לא צריכא למיבעי לן, אלא שיכור מהו שיקרא שמע:

עירובין סד ע"א

אמר רבה בר רב הונא: שתוי אל יתפלל, ואם התפלל - תפלתו תפלה. שיכור אל יתפלל, ואם התפלל - תפלתו תועבה. היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור? ... שתוי - כל שיכול לדבר לפני המלך, שיכור - כל שאינו יכול לדבר לפני המלך.

רמב"ן ברכות כב ע"ב

אבל לענין שכור ושתוי, נראה לי שאין ברכות בכלל חומר זה, לפי שלא הזכירו חכמים אלא תפלה. אבל קריאת שמע, ואין צריך לומר ברכה, קורין הן ויוצאין הם ידי חובתן. דטעמא דתפלה משום דבעיא כוונה יתירה מפני שהוא כמדבר בפני המלך, ומצינו בכל מקום לכוונה חמיר דין תפלה מקריאת שמע, כדאמר בכולה מכילתין גבי שאין דעתו מיושבת, ובא מן הדרך, ומיצר, דכולן לענין קריאת שמע קורין, ומברכין על המזון וכל הברכות כולן. וכדאמר לענין מצות במגלה [קראה] מתנמנם יצא, והיכי דמי מתנמנם נים ולא נים, תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר, ולכתחלה נמי קרי. ואלו לעמידת תפלה כיון שאינו מדבר בפני המלך אל יתפלל.

- ע"פ הירושלמי: האם שיכור יכול להתפלל, לברך ברכת המזון, לקרוא קריאת שמע?

נמק תשובתך.

- ע"פ הרמב"ן מדוע שיכור לא יכול להתפלל, אך הוא רשאי לקרוא קריאת שמע, לברך

ואף לקרוא מגילה.

התוספות בסוגייתנו הקשה מגמרא במסכת תענית ממנה עולה שלדעתו של רבי יהודה גם בנוגע לתפילת מנחה יש לחשוש לשכרות. להלן הגמרא ממסכת תענית משם הקשה התוספות:

תענית כו ע"ב

דתניא: שחרית ומוסף, מנחה ונעילה, כולן יש בהן נשיאת כפים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שחרית ומוסף - יש בהן נשיאת כפים, מנחה ונעילה - אין בהן נשיאת כפים. רבי יוסי אומר: נעילה יש בה נשיאת כפים, מנחה - אין בה נשיאת כפים.

במאי קמפלגי?

רבי מאיר סבר: כל יומא טעמא מאי לא פרשי כהני ידיהו במנחתא - משום שכרות, האידנא ליכא שכרות.

רבי יהודה סבר: שחרית ומוסף דכל יומא לא שכיח שכרות - לא גזרו בהו רבנן, מנחה ונעילה דכל יומא שכיחא שכרות - גזרו בהו רבנן.

רבי יוסי סבר: מנחה דאיתה בכל יומא - גזרו בה רבנן, נעילה דליתה בכל יומא - לא גזרו בה רבנן.

אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי מאיר. ורבי יוחנן אמר: נהגו העם כרבי מאיר. ורבא אמר: מנהג כרבי מאיר. מאן דאמר הלכה כרבי מאיר - דרשינן לה בפירקא. מאן דאמר מנהג - מידרש לא דרשינן, אורויי מורינן. ומאן דאמר נהגו - אורויי לא מורינן, ואי עביד - עביד, ולא מהדרינן ליה.

ורב נחמן אמר: הלכה כרבי יוסי. והלכה כרבי יוסי.

והאידנא מאי טעמא פרשי כהני ידיהו במנחתא דתעניתא? - כיון דבסמוך לשקיעת החמה קא פרשי - כתפילת נעילה דמיא.

תוספות ד"ה התם

התם לא שכיחא שכרות - וא"ת דבריש פ' בתרא דתענית (דף כו: ושם) אמרינן שחרית ומוסף דכל יומא לא שכיח שכרות לא גזרינן, מנחה ונעילה דשכיח שכרות חיישינן. אלמא גם במנחה שכיח שכרות וי"ל דהתם לענין נשיאת כפים שאני דאפילו לא שתה אלא רביעית אסור לישא את כפיו.

- לפי ר' יהודה כהנים אינם עולים לדוכן במנחה מחשש לשכרות, ומאיך האוכלים סעודה בצהרים לא מפסיקים את הסעודה לצורך תפילת מנחה כי אין חוששים לשכרות. הסבר את ההבחנה בין הדינים.

שכרות בפורים

מגילה ז ע"ב

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

הרב מנחם המאירי, בית הבחירה שם

חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר. ומ"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה. שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו.

מאחר שיש מצווה להתבסס בפורים, יש חשש שמא המשתכר לא יתפלל מנחה וערבית ושלא יברך ברכת המזון. הרב יצחק אבן גיאת כתב איך ניתן להימנע ממצב כזה.

הרב יצחק אבן גיאת (מובא בפירושו ר' יוחנן ב"ר ראובן, המובא כפירוש לשאלות מהדורת מירסקי)

אחר דקיימא לן דשכור תפילתו תועבה, צריך להקדים להתפלל תפילת מנחה של אותו היום מתחילת עונתה, דהיינו שש שעות ומחצה. והדר ליכול ולישתי וליבסום, ולאחר שמפיג יינו קודם שיעלה עמוד השחר, קורא קריאת שמע ומתפלל של ערבית.

הרב משה בן אברהם, כתב דברים חריפים על אותם שיכורים שכתוצאה מהשכרות מזלזלים בקיום מצוות והתנהגותם שלילית.

הרב משה בן אברהם, מטה משה, סימן תתריב (דבריו מובאים בשל"ה מסכת מגילה פרק נר מצוה, חלק ג עמ' כה)

ואף אותן המשתכרין, יהיה כוונתם לשם שמים, כדי לזכור הנס שבא במשתה היין. ולא כאותם המשתכרין כדי למלאות גרונם, כאשר ראיתי רבים בני אדם אשר המה ביין שגו פקו פלילים, ומרבים בימי הפורים האלה לעשות שחוק וקלות ראש, ואינם חוששים להתפלל בימים האלה. ואדרבה, מרימים קולות בשעת התפילה וקריאת מגילה, ומערבבים החזן עד כי קולו לא ישמע. גם באכלם, לבם ועיניהם שם על מעדניהם, ולא נשאו את ראשם, לא הביטו העולם העליון אשר ה' אלהי ישראל בא בו, ולא יחושו לא על נטילת ידים, ולא על ברכת המוציא, ולא על ברכת המזון, עד כי נדמה לרוב המון שבשני הימים האלה הותר לכל אדם לפרוק עול תורה ומצוות מעליו, וכל המרבה להיות משוגע הרי זה משובח. וכל זה הוא בלי ספק רע ומר והוא עון פלילי. כי לא הותר לנו רק שמחה, לא שחוק וקלות ראש, וכל המבטל תפילה ואינו שומע מקרא מגילה מלה במלה הרי זה חוטא ומתחייב בנפשו. ואי אפשר לכל אשר בשם ישראל יכונה, לפרוק מעליו עול מלכות שמים אפילו שעה אחת.

ולא מצינו לראשונים שהיו מתעסקים בקלות ראש בפורים חס ושלום, אבל בדברי מצוה היו מתעסקין, כמו שאמרו רבותינו ז"ל בסנהדרין (יב ע"ב) מכדי מפוריא עד פסחא תלתין יומין, ובפורים דרשינן בהלכות פסח כו', הרי שבפורים היו דורשין בהלכות פסח. והנה, ביום ט"ו נצטוו לישוב בכל עיר להזכיר לכל אדם לתת מחצית השקל (שקלים פ"א מ"ג). גם מהרי"ל היה כותב תשובה על שאלה בפורים (כדלעיל, אות ח), ולא היו חס ושלוש מבטלים שמחת פורים, אבל זה דרכם: היו מתפללים תפילתם בבית הכנסת בכל דיני תפילה ובכוונה הראוי כבכל שאר הימים, והיו שומעים קריאת מגילה מלה במלה מפי החזן, ולא משיחים אפילו שיחה קלה, והיו מחלקין צדקה איש כפי מסת ידו בשמחה ובטוב לב, והיו הולכים לבתיהם והיו אוכלין ושותין ומדקדקים בנטילת ידים ובברכת המוציא ובברכת המזון, שמחים בזכרם

את כל הניסים אשר עשה ה' לאבותינו, ומשבחים לשמו הגדול אשר בכל דור ודור מפליא חסדו עמנו, ושמחים בתלמוד תורה, כמו שנאמר (תהלים יט, ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. וקודם כל השמחה, מטיילים בשמחת לימוד תורה כדדרשין (מגילה טז ע"ב) 'ליהודים היתה אורה' (אסתר ח, טז) - זו תורה, 'ושמחה', כלומר, אחר כך שמחה, וחוזרין ומתפללין בכוונה ובשמחה. וכי יחזרו לקרות המגילה, ישמע בכוונה ובלי הפסק שום שיחת חולין חס ושלום, והכל בעבודת ה' וביראתו, כמו שאמר (תהלים ב, יא) 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה'. וכל היוצא בעקבי הרועים לעשות את כל המעשים האלה על פי דרכם, כמוהם יהיו צאצאי מעין, וכל אשר חפץ ה' בידו יצליח, וה' הוא האומר אליך, 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך' (קהלת ט, ז), עד כאן.

הרב אברהם דאנציג, חיי אדם, כלל קנה סעיף ל

כיון שכל הנס היה על ידי יין, כי בתחלה נטרדה ושתי על ידי משתה ובאה אסתר, וכן ענין המן ומפלתו היה על ידי יין, לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשתות יותר מהרגלו, כדי לזכור הנס הגדול. ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות בנטיילת ידים וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש, מוטב שלא ישתכר, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

על דברי החיי אדם הללו כתב הראי"ה קוק במכתב לחותנו הרב אליהו דוד רבינוביץ' תאומים, האדר"ת.

הראי"ה קוק, שו"ת אורח משפט אורח חיים, השמטות ומילואים סימן ז, עמ' רמט

ארשום להעיר, מאי דקשיא לי על החיי אדם ועוד פוסקים שכתבו שאם לא יתפלל מצד השכרות לא ישתכר.

[א] כיון דנקטינן כשיטת רוב פוסקים דעד דלא ידע הוא מצוה, על כל פנים דרבנן, בכלל שמחה, אם כן הוא עוסק במצוה, ולמה לא יפטור מתפלה, ובפרט שיהיה אנוס בשכרותו.

[ב] והרי גם בשיכור מצד רשות אנו חושבים אותו לאנוס לענין תשלומין. ולהכניס עצמו באונס אין איסור מדינא במקום מצוה, שהרי לדעת הרמב"ם וסיעתו מותר להכנס בספינה במקום אונס חילול שבת אח"כ, ובדבר מצוה גם בערב שבת. אם כן, מאי טעמא יהיה אסור להכניס עצמו באונס שכרות בביטול מצוה דרבנן מצד מצוה דשמחה?

[ג] ואם היה הכרח לשמור להסיר יינו עד תפלת המנחה, איך קאמר בגמ' סתם. וגם מאן יימר שבידו להסיר יינו, והלא גם ביותר מרביעית אמרינן כל שכן שדרך מטרדתו.

[ד] ולעניות דעתי לצדד לקולא דהיינו חומרא דקיום מצוה.

והשי"ת ישמחנו באמת, והשי"ת ישגבנו בישועתו, ישמח ויגל בישועת ד' עם אבותינו יכוף עלינו לחיים.

אברהם יצחק הכהן קוק חתנו כבנו. (זיימל תרמ"ד).

• השב על שאלותיו של הראי"ה קוק על דברי החיי אדם.

הלכה למעשה

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צט, א

שתה יין כדי רביעית, אל יתפלל עד שיסיר יינו; ואם שתה יותר, אם הוא יכול לדבר לפני המלך, אם התפלל תפלתו תפלה, ואם אינו יכול לדבר לפני המלך, אם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל כשיסיר יינו מעליו; ואפילו אם עבר זמן התפלה, משלים אותה בתפלה שאחריה, כדין שוגג. הגה: ודין קריאת שמע כדין תפלה. אבל שאר ברכות יכול לברך אף על פי שהוא שכור, (מרדכי ריש פרק הדר הגה' מיימוני פ"ד מהלכות תפלה).

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן

קפה, ד-ה

ד. אפילו נשתכר כל כך עד שאינו יכול לדבר כראוי, יכול לברך ברכת המזון. ה. ואם בירך והיתה צואה כנגדו, או שהיה שכור (פי' לגמרי), נסתפקו התוספות והרא"ש אם צריך לחזור ולברך; ומשום מי רגלים פשיטא שאינו חוזר לברך.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצה, ב

חייב אינש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הגה: ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. (מהרי"ל). ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים.

ביאור הלכה סימן תרצה סעיף ב ד"ה חייב אינש

חייב אינש וכו' - וא"ת האיך יחייבו חז"ל מה שנזכר בתורה ובנביאים בכמה מקומות השיכרות למכשול גדול וי"ל מפני שכל הניסים שנעשו לישראל בימי אחשורוש היו ע"י משתה כי בתחלה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתר וכן ענין המן ומפלתו היה ע"י משתה ולכן חייבו חכמים להשתכר עד כדי שיהא נזכר הנס הגדול בשתיית היין. ומ"מ כל זה למצוה ולא לעכב [א"ר]:

הרב יצחק יוסף, ילקוט יוסף - מועדים (מהדורת תשס"ד) עמ' תרפ

והא דאמרינן חייב אינש לבסומי בפורי', לא שישתכר, שהרי השכרות איסור גמור הוא, ואיך לך עבירה גדולה מזו, שגורמת לגילוי עריות ולשפיכות דמים, ושאר עבירות זולתן, אלא רק שישתה מעט יותר מלימודו. דהיינו התחלת שכרות. וכל שכן מי שיודע בעצמו שאם ישתכר ביין ובשאר משקים המשכרים יזלזל באיזה מצוה, או ימנע מברכת המזון, וכדומה, או שהוא תלמיד חכם ואם ישתכר יגרום לבזיון כבוד התורה, לא ישתה אלא שיעור מועט שלא יבוא לידי שיכרות.

אמונה

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שמיני, סימן יא

כתיב בבני אהרן שהיו סגני כהונה ושגו ביין. כי כן אמרו רבותינו ז"ל כי שתויי יין היו, ולפיכך צוה הקדוש ברוך הוא אחר מיתתן להזהיר על היין שנאמר "יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך" (ויקרא י, ט). אמר הקדוש ברוך הוא: הזהירו על היין. ראו מה עשה נח שהוא התחיל לשגות בו, שנאמר: "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם" (בראשית ט, כ) וכתיב "וישת מן היין ושכר ויתגל" (שם כא), מי גרם לו להתבזז? היין. ...ולכך הזהירו מן היין. כי היין מביא את האדם לכל עבירות שבעולם – לזנות, לשפיכות דמים, ולגניבה ולכל עבירות שבעולם.

הראי"ה קוק, עולת ראייה חלק א עמ' תלט-תמא

לעשות פורים. ידענו מדברי חכמים אמתיים, שהארת פורים גדולה למאד, וקדושה גדולה מאירה בו בעולם. ונראה שמתוך כך מלמעלה, האדם נשמר אז מכל קלקול, כיון שהוא עסוק בשמחת פורים, ואין צריך כל כך להיות על משמרתו, רק שלא יעבור ח"ו שום דבר מדברי התורה והמצוה, שח"ו אין עבירה מצוה. אבל בדברי הרשות, שראוי להשמר מהם בכל הימים, במה שהם מקליפת נוגה שקרובה אל הרע, ביום הקדוש הזה משומרים אנו כי נפל אז פחד היהודים על עמי הארץ, ורבים מהם מתיהדים. וכמו כן בכל דור ודור נופל פחד היהודים, מי שהוא יהודי כופר בעבודה זרה ומודה באמונת אל אחד המיוחד ב"ה, אשר אפס זולתו, על שרשיהם של עמי הארץ למעלה, וייראו לשלוח בו יד לפתות ולהסית ח"ו, כי מצוה בעידנא דעסיק בה אגוני מגנא.

והנה ההארה הנמשכת ביום הקדוש הזה, היא ממש מצד קדושת הגוף הישראלי. כי קיימו וקבלו בו את התורה ברצון מה שהיה מקודם לכן מודעה רבא לאורייתא (שבת פח ע"א), וזה האונס לא היה כי אם לגופים, כי הנפשות נהנות מאור העליון, וזהו רצונם וכבודם לקבל עליהם עול תורה ומצות, אבל הגופים עוד לא נתקנו לגמרי, על כן היה כבד עליהם עול התורה. אמנם כאשר שחה לעפר נפשם והמן הרע רצה לשלוט בגופם, וכאשר היה ד' להם לישועה נפדה גופם מהכוחות הרעים, ולא נמצא בהם רצון כי אם בלב אחד לאביהם שבשמים. על כן ביום זה לעד הצללים ינוסו, ואף כי בכל ימי השנה הוא כעובד עבודה זרה (ברכות לא ע"ב), מפני שהכח השכלי מסתלק. ויש ב' סיבות לזה: כי השמחה היא מעלה גדולה דבקה עם אור השכל בעצם, וכיון שהכלי צר אין הגוף יכול לקבלו כי אם כמדתו, אבל כשמתרבה יותר מדאי אין הכלי סובל את האור, והאור יוצא ומסתלק למעלה, ונשאר הגוף בלי אור, ומיד הוא מסוכן מהני דקיימי עלן כי כסלא לאוגיא (ברכות ו ע"א). אבל ביום זה יש כאן ב' לטיבותא: חדא שעצם הכלי מזוכך הוא ויכול לקבל אור שמחה גדולה ולא יתבטל. ועוד שאפילו אם יסולק אור השכל מכלי הגוף הנה כוחות הגוף בעצמם כבר קדושים הם, ושומרים מכל רע ומדביקים עצמם לשלמות האמתית שבאור פני מלך חיים, על כן המצוה אז לבסומי, וממשיך אור גדול ע"י זה כמבואר בדברי האריז"ל.

ולולא דמסתפינא היה נראה לי, דאף שבכל הימים שתוי אל יתפלל, מ"מ ביום זה הואיל ומצותו בכך לא מטריד, זולת שיכור גמור שצ"ע אם הוא מהמצוה. כי עיקר טעם שתוי אל

התפלל י"ל מפני שהתפילה היא העלאה למעלה כקרבן לד', ואם נמצא בענינו דבוק רע הרי הוא מקריב על גבי מזבח העליון דבר שאינו ראוי לקדושה, אבל ביום זה כוחות הגוף גם כן מקודשים לשמים, והאור חופף עליהם בכל גוני... שיעור השכרות, שאינו יכול לדבר לפני המלך, שמבואר ב[אורח חיים] סי' צ"ט דתפלתו תועבה, נלע"ד די"ל שהוא שיעור גדול לשכרות, כפי שאחז"ל פחד קשה יין מפיגו (בבא בתרא י ע"א), ואם לא יהיה שכור גדול, אפילו שכשארין פחד לנגד עיניו אינו יכול לכוין דעתו לדבר כראוי, מ"מ כשיראה המלך לנגד עיניו יהיב אדעתיה וננער מיינו ומדבר כהוגן, אבל כשהגיע לשיעור כזה, שגם אימתו של מלך לא תועיל לו לכוין דעתו, אז אסור להתפלל בכל גוני.

ולפי זה לפי מה שכתבתי לעיל, דיש לומר בפורים שהשכרות מצוה, ועל כל פנים שיהיה שתוי ודאי חובה היא, י"ל דמותר לכתחילה להתפלל כל זמן שלא הגיע לשכרות גדולה כל כך, שאינו יכול לדבר אפילו לפני המלך. וניחא בזה ללמד זכות על הרבה שנוהגים להתפלל בהיותם שתויים בפורים על כל פנים, ואף כי צ"ע קצת לדינא, מ"מ לענין שתוי לע"ד יש על מה לסמוך.